

۱ اشکال تعاریف زیر، به ترتیب کدام است؟

- سرما: حالتی که حارّ و داغ نیست.
- علی بن محمد: یازدهمین اختر تابناک سفینه هدایت

- ۱ دوری بودن - جامع نبودن
۲ مانع نبودن - واضح نبودن
۳ مانع نبودن - جامع نبودن
۴ دوری بودن - واضح نبودن

۲ کدام دسته از تعاریف زیر متفاوت نیست؟

- الف) AFC: کنفدراسیون فوتبال آسیا
- ب) آبسال: شرکتی تجاری که در سال ۹۸ برترین مجتمع تجاری کشور شد.
- پ) اقیانوس: اطلس، یخ‌زدگان شمالی

ج) سدیم: Na^{11}

د) شهید بهشتی: دانشگاهی دولتی که در شمال شهر تهران در موقعیت 31° شمالی واقع شده است.

- ۱ الف، د ۲ الف، پ ۳ ب، د ۴ ج، د

۳ ایراد هر کدام از تعاریف‌های زیر، به ترتیب چیست؟

- ناشنوا کسی است که صداها را نمی‌شنود.
- امتداد، بُعد مفطور در اجسام است.
- کبوتر حیوان پرندۀ تخم‌گذار است.

- ۱ مانع نیست - دوری است - جامع نیست.
۲ دوری است - واضح نیست - جامع نیست.
۳ دوری است - واضح نیست - مانع نیست.
۴ مانع نیست - واضح نیست - مانع نیست.

۴ اگر رابطه «تعریف یک مفهوم مجهول» و «مفهوم مجهول»، باشد، آن تعریف جامع و مانع خواهد بود و اگر باشد، جامع و مانع نخواهد بود.

- ۱ تساوی - عموم و خصوص من وجه
۲ عموم و خصوص مطلق - عموم و خصوص من وجه
۳ عموم و خصوص مطلق - تباین
۴ تساوی - تباین

۵ کدام عبارت، تعریف محسوب می‌شود؟

- ۱ دانش منطق، زمینه‌ساز دستیابی به مهارت تفکر فلسفی است.
- ۲ استفاده از تصدیق‌های معلوم برای کشف تصدیق مجهول.
- ۳ با استفاده از وسایل نقلیه عمومی باعث کاهش آلودگی هوا شوید.
- ۴ قواعد تعریف درست را می‌آموزیم تا احتمال خطا در اندیشه را کاهش دهیم.

۶ در صورتی که تعریف «عام‌تر از مفهوم مجهول باشد» و «از استعاره استفاده باشد»، در آن تعریف به ترتیب چه اشکالی وجود دارد؟

- ۱ جامع نیست - واضح نیست. ۲ جامع نیست - دوری است.
۳ مانع نیست - دوری است. ۴ مانع نیست - واضح نیست.

۷ در کدام یک از گزینه‌های زیر، تمامی قواعد تعریف صحیح به کار گرفته شده است؟

- ۱ اسب: حیوان مهره‌دار علف‌خوار چهارپا ۲ مثلث: شکل متساوی‌الاضلاع
۳ طاووس: پرندۀ زیبا ۴ خفاش: پستاندار پروازکننده

۸ کدام گزینه درباره تعریف مفهومی نادرست است؟

- ۱ در آن از مفهوم عام به سمت مفهوم خاص حرکت می‌کنیم.
۲ مفهوم خاص لزوماً مختص به نوعی که مورد تعریف قرار می‌گیرد نیست.
۳ مفهوم عام بیانگر اشتراک آن مفهوم با سایر انواع مشابه است.
۴ بین مفهوم تعریف شده با مفهوم خاص همیشه نسبت تساوی برقرار است.

۹ تعریف «فلز» و «جسمی که در حالت عادی جامد است» و تعریف «پرنده» به «حیوانی که پرواز می‌کند» به ترتیب چه ایراداتی دارد؟

- ۱ جامع نیست - جامع نیست ۲ نه جامع نه مانع - مانع نیست
۳ مانع نیست - جامع نیست ۴ نه جامع نه مانع - نه جامع نه مانع

۱۰ با توجه به شرایط تعریف، کدام عبارت درست است؟

- ۱ در جمله «تعریف باید جامع و مانع باشد»، یعنی رابطه تعریف و مفهوم مجهول، از نظر مصادیق، رابطه تساوی باشد.
۲ برخلاف تعریف لغوی و مصداقی، تعریف مفهومی برای یک امر مجهول دارای تمام شرایط تعریف درست است.
۳ تعریف باید از ورود افراد غیرمرتبط با مفهوم مجهول جلوگیری کند، یعنی باید جامع باشد.
۴ برای تعریف یک مفهوم مجهول می‌توان از ابهام و استعاره استفاده کرد.

۱۱ عبارت موجود در کدام گزینه، به شرط جامع و مانع بودن اشاره دارد و مثال مناسب با آن کدام است؟

- ۱ از شرایط ایجابی تعریف صحیح است - انسان: حیوان راست‌قامت
۲ از شرایط سلبی تعریف صحیح است - انسان: راه‌رونده‌ی دارای عقل
۳ از شرایط ایجابی تعریف صحیح است - انسان: موجود دوپا و متفکر
۴ از شرایط سلبی تعریف صحیح است - انسان: حیوان اختراع‌کننده

۱۲) داشتن تعریفی مشترک از یک مطلب اهمیت دارد، زیرا در تمامی علوم وجود دارند که در آن علم تعریف می‌شوند. آموختن نحوه تعریف صحیح و انواع تعریف دارای اهمیت است، چون ترکیب مجموعه‌ای از تصورات معلوم که باعث کشف تصویری مجهول شود نام دارد.

۱) ریشه اصلی اختلافات تعریف هر علم از مفاهیم به نحو خاصی است - اصطلاحات تخصصی - از خطاهای ذهنی جلوگیری می‌کند - تعریف

۲) ریشه اصلی اختلافات مشخص نبودن مفاهیم و نداشتن تعریف دقیق از مفاهیم است - اصطلاحات تخصصی - از خطاهای ذهنی جلوگیری می‌کند - تعریف

۳) ریشه اختلاف به نحو خاصی تعریف شدن اصطلاحات هر علم است - اصطلاحات عملی - جلوگیری از خطای ذهنی می‌کند - استدلال

۴) ریشه اختلاف تعریف هر علم از مفاهیم به نحو خاصی است - اصطلاحات علمی - جلوگیری از انواع برداشت از مفاهیم گوناگون - استدلال قیاسی

۱۳) اگر با مراجعه به لغت‌نامه و با فهمیدن معنای لغوی «قدح» شناخت آن باز برایمان مجهول باشد، کدام گزینه می‌تواند کمک‌رسان ما باشد؟

۱) بیان اصطلاحات مترادف و آشنا که تعریف از طریق ذکر مصادیق است.

۲) ذکر نمونه‌ها یا تصاویری از مصادیق واژه که تعریف از طریق ذکر مصادیق است.

۳) بیان سلسله‌ای از اوصاف و ویژگی‌ها که تعریف لغوی است.

۴) دسته‌بندی ویژگی‌های یک مفهوم به ویژگی‌های مشترک با سایر مفاهیم که تعریف لغوی است.

۱۴) در رابطه با جامع یا مانع بودن تعریف «انسان: حیوان مخترع» کدام گزینه صحیح است؟

۱) جامع است، اما مانع نیست. ۲) مانع است، اما جامع نیست.

۳) جامع و مانع نیست. ۴) جامع و مانع است.

۱۵) با فرض این که «الف» تعریف‌شونده و «ب» تعریف‌کننده باشد (الف: ب) در آن صورت اگر قضایای «بعضی الف ب است»، «بعضی الف ب نیست»، «بعضی ب الف است» و «بعضی ب الف نیست» صادق باشند، این تعریف چه اشکالی دارد؟

۱) فقط جامع نیست. ۲) فقط مانع نیست.

۳) هم جامع نیست و هم مانع نیست. ۴) یا جامع نیست و یا مانع نیست.

۱۶) در هر یک از تعاریف زیر به ترتیب کدام اشکال وجود دارد؟

«استدلال: یعنی احکام قضایا - علم: مجموع تصورات معلوم - علیت: یعنی رابطه‌ی بین دو چیز»

۱) جامع نیست - جامع نیست - مانع نیست. ۲) مانع نیست - جامع نیست - دوری است.

۳) جامع نیست - مانع نیست - مانع نیست. ۴) مانع نیست - مانع نیست - جامعه نیست.

۱۷ کدام یک از تعاریف زیر، مفهوم مجهول را بهتر و کامل تر معرفی کرده است؟

- ۱ الکل: مایع ضد عفونی کننده که به صورت طبی و غیرطبی موجود است و در پانسمان استفاده می شود.
- ۲ شیر: مایع لبنی مفیدی که بسیاری از محصولات لبنی دیگر از آن درست می شود.
- ۳ ورزشکار: فوتبالیست هایی مانند وریا غفوری و علی دایی و کشتی گیرهایی مانند حسن یزدانی.
- ۴ قیاس: سنجیدن در منطق استدلالی است مرکب از قضایا و دارای نتیجه ی قطعی، مانند قیاس اقترانی.

۱۸ کدام گزینه درباره ی «تعریف مفهومی» صحیح است؟

- ۱ در تعریف مفهومی، نمی توان گفت سخن از لفظ یا مصداق است.
- ۲ دسته بندی ویژگی های مصادیق در تعریف مفهومی صورت می گیرد.
- ۳ در تعریف مفهومی، به تعریف عام و خاص یک نمونه ی خارجی می پردازیم.
- ۴ ویژگی منحصر به فرد در تعریف مفهومی سبب جامع بودن تعریف می شود.

۱۹ کدام گزینه یک تعریف است؟

- ۱ دست از مس وجود چو مردان ره بشوی / تا کیمیای عشق بیایی و زر شوی
- ۲ دلدار که گفتا به توام دل نگران است / گو می رسم اینک به سلامت نگران باش
- ۳ فغان کاین لولیان شوخ شیرین کار شهر آشوب / چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را
- ۴ فقط به فکر خودت باش، ای دل عاشق / که خودشناسی تو جز خداشناسی نیست

۲۰ کدام عبارت درباره ی تعریف انسان به «موجود اجتماعی دارای تمدن» درست است؟

- ۱ تعریفی جامع و مانع برای انسان محسوب می شود.
- ۲ این تعریف با یک مفهوم عام در ارتباط با انسان، شروع شده است.
- ۳ مفهوم مجهول و تعریف آن با یک دیگر دارای نسبت تساوی هستند.
- ۴ تعریف ذکر شده به غیر از انسان، شامل دیگر حیواناتی که زندگی اجتماعی دارند نیز می شود.

۲۱ کدام تعریف ایراد واضح نبودن را ندارد؟

- ۱ منطق = همان ترازوی اندیشه است.
- ۲ ستاره = همان قندیل های ستبر آسمان است.
- ۳ دماوند = کوهی که در شمال ایران قرار دارد.
- ۴ آتش = عنصری همانند نفس اماره ی انسان

۲۲ در کدام تعریف، شرط «دوری نبودن» رعایت شده است؟

- ۱ سکون یعنی عدم تحرک و تحرک یعنی عدم سکون
- ۲ استخدام تمام وقت نوعی استخدام است که شخص به صورت تمام وقت در محل کار خود حضور دارد.
- ۳ امروز ناهار چه خوردی؟ همان که در قابلمه است، در قابلمه چیست؟ همان که من برای ناهار خوردم.
- ۴ مروارید، تنها جواهری که توسط حیوانات تولید می شود و از طریق ترشح لایه ها به دور شیء خارجی که وارد صدف شده، پدید می آید.

۲۳ کدام تعریف، جامع تمام مصادیق مفهوم مجهول نیست؟

- ۱ آب: جسمی مایع
۲ خودکار: وسیله‌ای برای نوشتن
۳ ماهی: حیوان آبی
۴ موحد: کسی که به نبوت پیامبر اکرم (ص) معتقد است.

۲۴ بقتربندیید در هریک از تعریف‌های زیر کدام شرط رعایت نشده است؟

- علم: حقیقتی هم‌چون نور
- انسان: حیوان شهرنشین
- سلامتی: فقدان بیماری

- ۱ تعریف دوری است - تعریف جامع نیست - تعریف دوری است.
۲ تعریف واضح نیست - تعریف جامع نیست - تعریف دوری است.
۳ تعریف دوری است - تعریف واضح نیست - تعریف جامع نیست.
۴ تعریف واضح نیست - تعریف واضح نیست - تعریف جامع نیست.

۲۵ اگر در یک تعریف فقط از مفهوم خاص استفاده شود؛ آن تعریف

- ۱ ممکن نیست هم جامع باشد و هم مانع.
۲ ممکن است فقط مانع باشد.
۳ ممکن است فقط جامع باشد.
۴ حتماً هم جامع است و هم مانع.

۲۶ اگر در تعریف فقط شرط جامع و مانع بودن را در نظر بگیریم، در چه شرایطی یک تعریف به صورت قطعی فقط جامع نیست؟

- ۱ رابطه‌ی مجهول و تعریف‌کننده تساوی نباشد.
۲ رابطه‌ی مجهول و تعریف‌کننده عموم و خصوص مطلق باشد.
۳ تعریف‌شونده خاص‌تر از تعریف‌کننده باشد.
۴ تعریف‌کننده خاص‌تر از تعریف‌شونده باشد.

۲۷ کدام گزینه، تعریف ترکیبی کامل‌تری است؟

- ۱ انسان از ریشه‌ی نسیان هما حیوان ناطق است مانند علی.
۲ مرگ همان موت است و حالتی است که انسان جان می‌دهد.
۳ موسیقی نام دیگر موزیک است و پاپ و رپ از انواع آن هستند.
۴ رفیق به معنای دوست است، مانند رضا که دوست من است.

۲۸ کدام گزینه درباره‌ی ترکیب انواع تعاریف با یک‌دیگر نادرست است؟

- ۱ هدف از آن ارائه‌ی یک تعریف روشن و کامل از مجهول است.
۲ تنها زمانی استفاده می‌شود که تعریف مفهومی و لفظی ممکن نباشد.
۳ ممکن است با استفاده از آن نیز به تعریف کامل و روشنی نرسیم.
۴ ممکن است دو شیوه یا حتی همه‌ی شیوه‌های تعریف ترکیب شوند.

۲۹ ایراد کدام تعریف به درستی ذکر شده است؟

- ۱ انسان = موجودی که دو پا دارد و با دو پای خود ورزش می کند. (فقط مانع نیست)
- ۲ چای = نوشیدنی ای که انسان ها هنگام خستگی می نوشند. (جامع و مانع نیست)
- ۳ سامسونگ = شرکتی که به تولید تلفن همراه می پردازد. (فقط مانع نیست)
- ۴ خورشید = جرمی آسمانی که سبب روشنایی می شود. (جامع نیست)

۳۰ کدام گزینه درباره ی تعریف مفهومی صحیح است؟

- ۱ نسبت میان جزء عام و جزء خاص یک تعریف مفهومی، تساوی است.
- ۲ جزء عام تعریف سبب مانع بودن و جزء خاص سبب جامع بودن می شود.
- ۳ نسبت میان مفهوم خاص و مفهوم مجهول، عموم و خصوص مطلق است.
- ۴ استفاده ی نادرست از مفهوم خاص، سبب ایراد در مانع بودن تعریف می گردد.

- ۱ گزینه ۴ پاسخ صحیح است.
تعریف اول: تعریف یک چیز به متضاد آن تعریف دوری است.
تعریف دوم: دارای استعاره است و بنابراین مبهم می‌باشد و شرط واضح بودن را دارا نیست.
- ۲ گزینه ۳ پاسخ صحیح است.
مورد الف: این گزینه کلمه مخفف AFC را تشریح کرده و به نحوی تشکیل آن را توضیح داده است پس یک تعریف لغوی محسوب می‌شود.
مورد ب: این تعریف یک تعریف مفهومی است.
مورد پ: این تعریف به ذکر مصادیقی از مفهوم اقیانوس پرداخته و بنابراین تعریف مصداقی است.
مورد ج: اگر ما نماد یا تصویری از یک مفهوم ارائه دهیم، به تعریف مصداقی پرداخته‌ایم. در اینجا نماد علمی «سدیم» ذکر شده و در نتیجه تعریف مصداقی است.
مورد د: این تعریف نیز تعریفی مفهومی است.
از آنجایی که تعاریف ب و د هر دو مفهومی هستند، پس گزینه ۳ جواب درست تست خواهد بود.
- ۳ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تعریف ناشنوا دوری است، زیرا با خودش تعریف شده است. تعریف امتداد واضح و روشن نیست، زیرا از اللفظ مبهم استفاده شده است. تعریف کبوتر مانع نیست، زیرا به جز کبوتر، حیوانات دیگری هم پرند و تخم‌گذار هستند، مانند گنجشک، بلبل، عقاب و ... درس چهارم ص ۳۵
- ۴ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تعریف و مفهوم مجهول باید با هم رابطه تساوی داشته باشند، یعنی تعریف نه بیشتر از افراد مفهوم مجهول را دربر بگیرد و نه کمتر. در این صورت، تعریف جامع و مانع خواهد بود. اگر تعریف تنها جامع نباشد و یا مانع نباشد، رابطه میان مفهوم مجهول و تعریف، عموم و خصوص مطلق است؛ مانند تعریف مربع به شکل چهارضلعی که مانع نیست و یا تعریف مثلث به شکل دارای سه ضلع مساوی که جامع نیست. ولی اگر رابطه آن‌ها عموم و خصوص من وجه باشد، تعریف نه جامع است و نه مانع؛ مانند تعریف پرند به موجودی که پرواز می‌کند.
- ۵ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. این سؤال خواسته که گزینه‌ای که نمونه‌ای از یک تعریف را ارائه می‌دهد انتخاب کنیم. در گزینه ۲ در واقع مفهوم «استدلال» تعریف شده است و با استفاده از مفاهیم دیگری مانند «تصدیق‌های معلوم» و «تصدیق‌های مجهول» و ... این مفهوم را تبیین و تعریف کرده است.
- ۶ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اگر تعریف عام‌تر از مفهوم مجهول باشد، یعنی مانع اغیار نیست و بر مصادیق مفاهیم دیگر نیز صدق می‌کند و اگر در تعریف از استعاره و ایهام و مجاز استفاده شود، آن تعریف واضح و روشن نخواهد بود، مثلاً اگر در تعریف هلال ماه گفته شود گوشواره آسمان.
- ۷ گزینه ۴ پاسخ صحیح است.
نکته: برای پی بردن به تعریف صحیح یک مفهوم مجهول باید به چهار شرط زیر توجه داشت که عبارت است از: (واضح بودن - جامع بودن - مانع بودن - دوری نبودن)
در تعریف خفاش پستاندار پرواز کننده، هر چهار شرط برقرار است. زیرا تعریف واضح بوده و دوری نیست. همچنین چون تنها پستاندار پروازکننده خفاش است، پس تعریف جامع و مانع نیز می‌باشد.
گزینه‌ی (۱): تعریف جامع است اما مانع نیست و چهارپایان دیگر را نیز شامل می‌شود.
گزینه‌ی (۲): تعریف مانع است، منتهی جامع نیست و شامل همه‌ی مثلث‌ها نمی‌باشد.
گزینه‌ی (۳): تعریف جامع نیست زیرا شاید برخی از طاووس‌ها زیبا نباشند. همچنین مانع نیست چرا که در پرندگان، فقط طاووس زیبا نیست و پرندگان زیبای دیگری نیز وجود دارد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در کتاب مثالی مطرح شده که جیوه را به «فلزی که در دمای طبیعی مایع است» تعریف کرده است و این تعریف را تعریفی درست محسوب کرده است. در این تعریف مفهوم خاص عبارت است از «چیزی که در دمای طبیعی مایع است» که با مفهوم مجهول نسبت عموم و خصوص مطلق دارد و لزوماً اختصاص به جیوه ندارد. اما با آمدن به همراه فلز یک تعریف جامع و مانع می‌سازد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تعریف فلز به «جسمی که در حالت عادی جامد است» به علت اینکه بعضی از فلزات را دربر نمی‌گیرد (مثل جیوه) جامع نیست.

و این تعریف مانع هم نیست؛ زیرا به جز فلزات اجسامی مثل «سنگ» هم در حالت عادی جامد هستند. تعریف «پرنده» به «حیوانی که پرواز می‌کند» به علت اینکه بعضی از پرندگان مثل شترمرغ، پرواز نمی‌کنند جامع نیست. هم‌چنین مانع هم نیست؛ زیرا حیواناتی به جز پرندگان قدرت پرواز دارند؛ مثل خفاش که حیوان است اما پرنده نیست.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تعریف باید مانع ورود افراد غیرمرتبط در تعریف باشد و باید تمامی مصادیق مفهوم مجهول را نیز دربرگیرد، یعنی جامع باشد، یعنی رابطه تعریف و آنچه تعریف می‌شود، از نظر مصادیق باید رابطه تساوی باشد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تعریف باید تمام مصادیق مفهوم مجهول را دربر بگیرد و به اصطلاح جامع باشد و از طرف دیگر مانع ورود مصادیق سایر مفاهیم شود و به اصطلاح مانع باشد. مقصود از شرایط ایجابی، شرایطی است که تعریف باید واجد آن باشند و در مقابل، شرایط سلبی، شرایطی است که تعریف نباید واجد آن باشند. جامع بودن، مانع بودن و واضح بودن، شرایطی است که تعریف باید واجد آن‌ها باشد و ایجابی‌اند. در مقابل دوری بودن از شرایطی است که تعریف نباید واجد آن صفت باشد و سلبی است. بررسی گزینه‌ها:

- (۱) حیوان راست‌قامت، جامع است، اما مانع نیست و سبب ورود حیواناتی نظیر خرس به تعریف انسان می‌شود.
- (۲) راه‌رونده‌ی عاقل، در تعریف انسان جامع و مانع است، زیرا تنها حیوانی که عاقل است، انسان است.
- (۳) دوپا و متفکر، در تعریف انسان جامع و مانع است، زیرا تنها حیوان دارای عقل و تفکر، انسان است.
- (۴) حیوان اختراع‌کننده، در تعریف انسان جامع و مانع است، زیرا تنها حیوانی که با عقل خودش می‌تواند اختراع کند، انسان است و حیواناتی نظیر میمون از روی غریزه این کار را انجام می‌دهند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. داشتن تعریف درستی از یک مفهوم، ریشه اصلی اختلافات ناشی از مشخص نبودن مفاهیم را از بین می‌برد. در هر علمی، اصطلاحاتی وجود دارد که مختص به آن علم است (اصطلاحات تخصصی) و باید به درستی تعریف شوند. دانستن نحوه تعریف صحیح و انواع تعاریف حائز اهمیت است، زیرا از خطای ذهنی ممانعت به عمل می‌آورد. مجموعه تصورات معلوم که منجر به کشف تصویری مجهول می‌شود، «تعریف» نامیده می‌شود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر کسی پس از خواندن معنای لغوی یک مفهوم باز هم از شما بخواهد که آن مفهوم را بهتر به وی معرفی کنید، راه دیگر این است که عکس آن را یا مصداق واقعی آن را به فرد نشان دهیم که به این نوع تعریف «تعریف از طریق ذکر مصادیق» می‌گویند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. همه انسان‌ها مخترع نیستند (جامع نیست) و تنها موجودی که مخترع است انسان است (مانع است).

- ۱۵ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اگر رابطه‌ی تعریف‌شونده (مفهوم مجهول یا معرّف) و تعریف‌کننده (تصورات معلوم یا معرّف) عموم و خصوص من وجه باشد، آن گاه تعریف جامع نیست، چون تمام مصادیق مجهول را شامل نمی‌شود و مانع هم نیست، چون مصادیق بی‌ارتباط را نیز شامل می‌شود، مانند تعریف «نماز» به «واجب»، «بعضی نمازها واجب هستند»، «بعضی نمازها واجب نیستند»، «بعضی واجب‌ها نماز هستند» و «بعضی واجب‌ها نماز نیستند».
- ۱۶ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تعریف «استدلال» به «احکام قضایا» تعریف جامعی نیست، چون احکام قضیه اگر چه استدلال غیرمستقیم محسوب می‌شوند، اما این تعریف از استدلال همه‌ی انواع استدلال اعم از قیاسی و غیرقیاسی را شامل نمی‌شود. تعریف «علم» به «مجموع تصورات معلوم»، تعریف جامعی نیست و تمام مصادیق علم را شامل نمی‌شود، زیرا علم شامل تصدیقات معلوم نیز است. تعریف «علیت» به «رابطه‌ی بین دو چیز»، تعریف جامعی است، اما مانع نیست، چون رابطه اعم از رابطه‌ی علّی و غیرعلّی است.
- ۱۷ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تعریفی به شناسایی بهتر یک مفهوم منجر می‌شود که در آن از هر سه نوع تعریف (لغوی، مفهومی و تعریف از طریق ذکر مصادیق) استفاده کرده باشد.
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- (۱) فقط تعریف مفهومی است.
- (۲) تعری مفهومی است.
- (۳) تعریف از طریق ذکر مصادیق است.
- ۱۸ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در تعریف «مفهومی» با خود مفهوم، در تعریف «از طریق ذکر مصادیق» با مصداق و نمونه‌ی خارجی و در تعریف «لغوی» با لفظ سر و کار داریم.
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- (۲) در تعریف مفهومی، ویژگی‌های یک مفهوم دسته‌بندی می‌شوند، نه ویژگی‌های یک مصداق.
- (۳) در تعریف مفهومی، به تحلیل یک مفهوم می‌پردازیم.
- (۴) ویژگی منحصر به فرد تعریف (جزء خاص) سبب مانع بودن تعریف می‌شود.
- ۱۹ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در عبارت اول ابتدای هر بیت، واژه‌ی «چیست» را جایگزین کنید.
- بررسی گزینه‌ها:
- (۱) بیت امری است و چیزی تعریف نشده است.
- (۲) بیت امری است و چیزی تعریف نشده است.
- (۳) بیت انشایی است و چیزی تعریف نشده است.
- (۴) مصرع دوم بیت به تعریف خودشناسی پرداخته است. خودشناسی چیست؟ جز خداشناسی نیست.
- ۲۰ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. موجود اجتماعی، یک مفهوم عام نسبت به انسان است. زیرا بعضی حیوانات دیگر نیز به صورت اجتماعی زندگی می‌کنند و با ذکر ویژگی دارای تمدّن سایر حیوانات از این تعریف خارج می‌شوند و فقط شامل انسان می‌شود. ولی تعریفی جامع نیست، زیرا همه‌ی انسان‌ها را دربر نمی‌گیرد. شامل انسان‌هایی که اجتماعی زندگی می‌کنند ولی دارای تمدّن نیستند، نمی‌شود. پس در این جا رابطه‌ی مفاهیم معلوم و مفهوم مجهول، تساوی نیست.

۲۱) گزینه ۳ پاسخ صحیح است. استفاده از استعاره و کنایه در تعریف موجب ناواضح شدن تعریف می‌شود. بررسی گزینه‌ها:

- ۱) ترازوی اندیشه، استعاره از منطق است و تعریف را ناواضح می‌کند.
- ۲) قندیل‌های ستبر آسمان، استعاره از ستاره است و تعریف را ناواضح می‌کند.
- ۳) این جا یک تعریف واضح ارائه شده است که به روشنی اشاره به محل قرارگیری دماوند دارد و ناواضح نیست.
- ۴) از عباراتی دشوارتر از مجهول استفاده شده است و با مطالعه‌ی تعریف نمی‌توان به روشنی به مجهول پی برد و تعریف ناواضح است.

۲۲) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تعریف مروارید، تعریفی مفهومی و بدون اشکال است ولی در سایر گزینه‌ها شرط دوری نبودن رعایت نشده است.

۲۳) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اگر در تعریف موحد بگوئیم کسی که به نبوت پیامبر اکرم (ص) معتقد است، این تعریف شامل همه‌ی موحدها (مثل مسیحیان، یهودیان و ...) نمی‌شود و فقط شامل مسلمانان می‌شود، یعنی جامع نیست.

۲۴) گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

- علم: حقیقتی هم‌چون نور ← تعریف واضح نیست.
- انسان: حیوان شهرنشین ← تعریف جامع و مانع نیست.
- سلامتی: فقدان بیماری ← تعریف دوری است.

۲۵) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر در یک تعریف فقط از مفهوم خاص استفاده شود ممکن است تعریف فقط مانع باشد یا این که هم جامع باشد و هم مانع.

به عنوان مثال اگر در تعریف انسان بگوییم متفکر (مفهوم خاص) تعریف هم جامع است هم مانع؛ اما اگر در تعریف انسان بگوییم شاعر (مفهوم خاص) تعریف فقط مانع است.

۲۶) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اگر تعریف‌کننده خاص‌تر از تعریف‌شونده باشد، تعریف قطعاً جامع نیست. بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) اگر رابطه‌ی مفهوم مجهول (تعریف‌شونده) و تعریف‌کننده تساوی نباشد، تعریف با جامع نیست و یا مانع نیست و یا بی‌ارتباط است و یا هم جامع و هم مانع نیست. بنابراین با قطعیت نمی‌توان گفت فقط جامع نیست.
- ۲) اگر رابطه‌ی مجهول و تعریف‌کننده، عموم و خصوص مطلق باشد، تعریف یا جامع نیست و یا مانع نیست. بنابراین به صورت قطعی نمی‌توان گفت تعریف فقط جامع نیست.
- ۳) اگر تعریف‌شونده خاص‌تر از تعریف‌کننده باشد، تعریف جامع است، اما مانع نیست.

۲۷) گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در صورتی که تعریف با یکی از شیوه‌های مفهومی و لغوی و مصداقی ممکن نباشد یا به تعریف صحیح و کاملی از مفهوم نرسیم، برای شناساندن بهتر مفهوم خود، از ترکیب انواع شیوه‌های تعریف استفاده می‌کنیم. در این شیوه ممکن است دو شیوه یا همه‌ی شیوه‌های تعریف با یک‌دیگر ترکیب شوند. بررسی گزینه‌ها:

- ۱) ترکیب تعریف لغوی، مفهومی، مصداقی (۳ شیوه)
- ۲) ترکیب تعریف لغوی و مفهومی (۲ شیوه)
- ۳) ترکیب تعریف لغوی و مصداقی (۲ شیوه)
- ۴) ترکیب تعریف لغوی و مصداقی (۲ شیوه)

۲۸

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در صورتی که تعریف با شیوه‌های قبل ممکن نباشد یا به تعریف صحیح و کاملی از مفهوم نرسیم، برای شناساندن بهتر مفهوم خود، از ترکیب انواع شیوه‌های تعریف استفاده می‌کنیم. در این شیوه ممکن است دو شیوه یا همه‌ی شیوه‌های تعریف با یک‌دیگر ترکیب شوند.

توجه: در استفاده از این شیوه، تضمینی در روشن و کامل بودن تعریف ارائه نمی‌شود و ممکن است تعریف دارای ایراد باشد.

۲۹

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. بررسی گزینه‌ها:

- (۱) برخی انسان‌ها ورزش نمی‌کنند و از مصادیق تعریف ما خارج شده‌اند، پس تعریف جامع نیست. هم‌چنین برخی حیوانات مثلاً میمون‌ها نیز در سیرک ورزش می‌کنند و وارد تعریف ما شده‌اند پس تعریف مانع هم نیست.
- (۲) انسان‌ها فقط جای را هنگام خستگی نمی‌نوشند پس تعریف جامع نیست. هم‌چنین برخی انسان‌ها نوشیدنی‌های دیگری نیز هنگام خستگی می‌نوشند پس تعریف مانع هم نیست.
- (۳) شرکت، سامسونگ فقط تلفن همراه تولید نمی‌کند پس تعریف جامع نیست. هم‌چنین شرکت‌های دیگری نیز تلفن همراه تولید می‌کنند پس تعریف مانع هم نیست.
- (۴) این تعریف ماه را هم دربر می‌گیرد پس مانع نیست.

۳۰

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مفهوم خاص در یک تعریف مفهومی، سبب مانع بودن تعریف می‌شود و ایراد در آن سبب ایراد در مانع بودن تعریف می‌گردد.

نسبت‌های چهارگانه و تعریف مفهومی:

نسبت میان مفهوم عام و مجهول = عموم و خصوص مطلق

نسبت میان مفهوم عام و مفهوم خاص = عموم و خصوص مطلق

نسبت میان مفهوم خاص و مجهول = تساوی

نسبت میان کل تعریف و مجهول = تساوی

نکته: جزء عام سبب جامع بودن و جزء خاص سبب مانع بودن تعریف می‌گردد.